קובץ
לפרשת מטו״מ
ה׳תש״פ

מאמר ד״ה זאת הארץ וגו׳,
ש״פ מטו״מ ה׳תש״ל
לקוטי שיחות חלק י״ג מתטות ב׳
משיח וגאולה בפרשה
ביאורים לפרקי אבות פ״א
חלק מרשימה נ״ה

מלוקט ויו״ל ע״י
בית ליובאוויטש **פאריז – צרפת**
שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

בס״ד. ש״פ מטות־מסעי, מבה״ח מנחם־אב, ה׳תש״ל

(הנחה בלתי מוגה)

זאת הארץ אשר תפול לכם לנחלה גו׳[1], ופרש״י על שם שנתחלקה בגורל נק׳ חלוקה לשון נפילה [כמו הפיל פור הוא הגורל[2]], וכמ״ש[3] אך בגורל יחלק את הארץ. וצריך להבין, מדוע היתה חלוקת הארץ ע״י הגורל דוקא, דלכאורה אף שמצינו בכמה פרטים בכיבוש וחלוקת הארץ שהיו למעלה מהטבע, כמו כיבוש יריחו וכו׳, מ״מ צריך ביאור מהו ענין הגורל דוקא.

ומבואר בזה בהדרושים[4], בהקדם ביאור רבינו הזקן[5] בענין ריב״ז שאמר[6] איני יודע באיזו דרך מוליכין אותי, והוא תמוה שהרי ריב״ז למד שמונים שנה תורה[7] ולא הלך ד״א בלא תורה ובלא תפילין[8] והי׳ חסיד מופלג, וא״כ איך אמר על עצמו איני יודע כו׳. אך הענין הוא, דיש עניני עבודה שהם ענינים גלויים ופועלים על הכחות הגלויים שבנפש, כגון ע״י לימוד התורה, שאם הלימוד הוא כדבעי ה״ז פועל ביטול וענוה באדם הלומד (ואם אינו כדבעי גורם לישות), וכן הי׳ כריב״ז שע״י מעשיו בכחות הגלויים פעל עילוי בכחות הגלויים שבו, אמנם יש דרגא בנשמה שהיא למעלה מכחות הגלויים, שבדרגא זו הרי אין העבודה בכחות הגלויים מגעת בה. ולכן יש נשמות גבוהות שאף שהשכל שלהם בקליפות תמיד מ״מ נקל להם לבוא לידי תשובה מחמת נשמתם שהיא מעולם העליון וכו׳. וע״ז אמר ריב״ז איני יודע כו׳, שאינו יודע באיזו בחינה היא עצם נפשו שלמעלה מכחות הגלויים, כי עצם הנפש הוא למעלה מן הדעת. ע״כ תוכן ביאור אדמו״ר הזקן.

והנה לכאורה ביאור זה עצמו דורש ביאור, דהגם שלא ידע ריב״ז באיזה מצב היתה הנשמה שבו שהיא למעלה מן הדעת (עצם הנשמה), מ״מ עדיין איך יכול לומר שאינו יודע באיזו דרך מוליכין אותו, כלומר שיש ספק אצלו אם

---

1) פרשתנו (מסעי) לד, ב. 2) אסתר ג, ז. 3) פינחס כו, נה. 4) ד״ה אך בגורל באוה״ת פינחס ע׳ א׳נט; סה״מ תרכ״ו ע׳ קצח ואילך. וראה גם ד״ה הנ״ל בסה״מ תרמ״ו ע׳ יד ואילך. 5) נדפס במאמרי אדה״ז הקצרים ע׳ שט (ובאוה״ת וסה״מ תרכ״ו שבהערה הקודמת — בתוס׳ הגהות). וראה סה״מ עטר״ת ע׳ שעט ואילך. ד״ה אשרנו תרפ״ח ותרצ״ו. וראה גם לקו״ת ויקרא הוספות נ, סע״ד ואילך. ד״ה אך בגורל תשל״ה (סה״מ מלוקט ח״א ע׳ קלט ואילך). 6) ברכות כח, ב. 7) ספרי ס״פ ברכה. 8) סוכה כח, א.

יקבל הגילוי דעוה"ב וג"ע, והרי מקרא מלא דבר הכתוב והי' אם שמוע תשמעו אל מצוותי גו'[9] למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה גו'[10] וארז"ל[11] ביום שכולו ארוך, היינו שעל קיום המצוות בלבד (והי' אם שמוע תשמעו אל מצוותי גו') מקבלים את השכר דעוה"ב. וכן איתא בגמ'[12] על הפסוק[13] והי' כי יביאך ה' אל ארץ גו', עשה מצוה זו שבשבילה תכנס לארץ דהיינו עוה"ב. דשכר זה הוא הבטחה מפורשת בתורה אפילו למי שחטא ופגם ועבר את הדרך, שאעפ"כ אין עבירה מכבה מצוה[14] ויקבל שכרו לעוה"ב, וכ"ש וק"ו יהודי פשוט המלא מצוות כרמון[15], דארז"ל[16] כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב כו' שנאמר[17] ועמך כולם צדיקים, וקאי על תחיית המתים שאז יהי' תכלית שלימות השכר, וכ"ש וק"ו שכן הוא בנוגע לריב"ז שהי' מופלא בתורה וחסיד מופלג וכו', וא"כ איך אמר שאינו יודע באיזו דרך מוליכין אותו.

ויובן זה ע"פ מה שמבאר אדמו"ר הצ"צ[4], דענין בחי' איני יודע שבנפש בעבודת האדם קאי על בחי' האמונה במה שאין השכל משיג. דכשיש הוכחה והבנה שכלית, הרי אין צורך לאמונה, ורק במקום שנגמר ונסתיים ענין השכל, שם מתחיל ענין האמונה. ובספירות היינו ספירת הכתר. וזהו מ"ש במשה רבינו פתי יאמין לכל דבר[18] זה משה[19], דמשה הי' בחי' חכמה דקדושה, ועבודתו היתה לעלות למעלה ממדריגתו, בבחי' הכתר, רצון העליון שלמעלה מהחכמה. ובעבודה היינו ענין הקבלת עול והביטול.

והנה ענין זה ישנו גם בקיום המצוות, דישנו ענין במצוות השייך לכחות פנימיים, וישנו ענין במצוות שהוא בבחי' קבלת עול שלמעלה מהשכל, שקיומן הוא רק משום שקדשנו במצוותיו וציונו. וכמבואר בארוכה בעטרת ראש[20] בביאור הפלוגתא[21] אי מצוות צריכות כוונה, דאלו ואלו דא"ח[22], אלא שיש שני מיני כוונות במצוות, דישנה הכוונה כללית שבמצוות, אשר קדשנו במצוותיו וציונו, שע"ז אמרו הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה[23], לא תהא יושב ושוקל במצוותי' של תורה כו'[24], ויש ענין של כוונה פרטית שבכל מצוה, השייכת לסגולה פרטית שבכל מצוה ומצוה, וכביאור אדה"ז[25] בלשון חז"ל[26] שכר מצוה

---

9) עקב יא, יג. 10) שם, כא. 11) ראה תו"א תולדות יח, סע"ד: כמארז"ל על אלף השביעי יום שכולו ארוך. וראה קידושין לט, ב: למען יאריכון ימיך — ליום שכולו ארוך. וראה גם אוה"ת חצא ע' תתקנז. 12) קידושין לז, ב. 13) בא יג, יא. 14) ראה לקו"ת פ' ראה כ, א בביאור מחז"ל סוטה כא, א. 15) ראה חגיגה בסופה. 16) סנהדרין ר"פ חלק. 17) ישעי' ס, כג. 18) משלי יד, טו. 19) ראה שמו"ר פ"ג, א. 20) דרוש לעשי"ת נח, סע"ב ואילך. 21) פסחים קיד, ב. ר"ה כח, ב. 22) עירובין יג, ב. וש"נ. 23) אבות רפ"ב. 24) תנחומא עקב ב. דב"ד פ"ו, ב. וראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. 25) תניא פל"ט (נג, א). 26) אבות פ"ד מ"ב.

בלתי מוגה

מצוה, שמשכרה נדע מהותה. ומזה מובן גם בנוגע להשכר שבעוה"ב על קיום המצוות, דישנו השכר על ענינם הפרטי של המצוות, וישנו השכר עבור הענין הכללי והקב"ע שבמצוות, שזה שייך לעצם הנפש. וע"ז אמר ריב"ז איני יודע כו', כי ענין זה שבשכר הוא למעלה מן הדעת, כי שייך לבחי' יחידה שבנפש כו'.

והנה בחי' זו שלמעלה מהשכל נק' בשם גורל, וכמבואר באגה"ק[27] בביאור מארז"ל[28] אבוך במאי הוי זהיר טפי שכל נפש מישראל יש לה ענין מיוחד ומצוה פרטית השייכת במיוחד לנשמה פרטית זו, וענין זה אינו בבחי' הטעם והדעת המושג אלא למעלה מבחי' הדעת ודוגמתו למטה הוא בחי' הגורל ממש. ובזה יובן מ"ש אך בגורל יחלק את הארץ, שחלוקת הארץ היתה ע"י הגורל, כי ענין כיבוש הארץ בעבודה היינו כיבוש ובירור הכחות פנימיים, וההקדמה לזה צ"ל ע"י העבודה בבחי' הגורל שלמעלה מהטעם והדעת. ותכלית הכוונה בזה היא שבחי' הגורל שבו יומשך בעבודה פנימית במצוות פרטיות, וכמובן גם מהמבואר באגה"ק הנ"ל, שבחי' הגורל שייכת לקיום מצוה פרטית שעל ידה עולות כל שאר המצוות, והיא בבחי' שער להם (כמבואר במ"א[29]). וזהו גם מ"ש הבעש"ט בצוואת הריב"ש[30] שלא יניח שום יום מעשיית מצוה כו', דהיינו שצ"ל ענין של קיום המצוה מתוך קבלת עול ואמונה שלמעלה מן הדעת, וזה יהי' בכל יום, כדי להמשיך זה בעבודתו כל היום. וכן הוא בעבודת כאו"א מישראל בכל יום, שהתחלת העבודה היא באמירת מודה אני כו', דהיינו הביטול וקב"ע שנמשך מאמונה פשוטה וכו', ואח"כ נעשה ורעה אמונה[31], שממשיכים ענין זה בעבודת היום באופן דורעה אמונה, שרועים ומפרנסים את האמונה בכחות הפנימיים וכו'.

ויהי רצון, שע"י עבודה זו, הנה כשם שהי' בכיבוש הארץ בפעם הראשונה, שהיתה החלוקה ע"פ הגורל וכו', כן ה'הי' לנו, כיבוש כל ארץ ישראל, בגאולה האמיתית והשלימה, שאז יהיו כל יושבי' עלי'[32], ויקויים מ"ש[33] ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל, ובאופן דיושבי' עלי'[32], עלי' דייקא, היינו גם למעלה ממנה, בקרוב ממש.

---

27) סימן ז. 28) שבת קיח, סע"ב. 29) ראה לקו"ד ח"ד תשמז, ב. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 348. 30) בתחלתה. וראה גם רד"ה ואברהם זקן תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"א ע' רפט). 31) תהלים לז, ג. תו"א בהוספות ד"ה כי תשא. לקו"ת ואתחנן ד"ה וידעת (הא') וביאוריו. וראה שם ד"ה להבין בתוס' ביאור פ"ג. 32) ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י ה"ח. 33) ישעי' כז, יב.

בלתי מוגה

מטות ב

א. בפרשתנו מסופר, שלאחר ש־נצחו בנ"י את מדין, ויביאו את השבי ומלקוח וכו', ציוה הקב"ה [1] "שא את ראש מלקוח השבי באדם ובבהמה וגו' וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה היצאים לצבא ובין כל העדה [„חציו לאלו וחציו לאלו" [2]] והרמת מכס לה' מאת אנשי המלחמה וגו' אחד נפש מחמש המאות וגו' זנתתה לאלעזר הכהן וגו' וממחצית בנ"י תקח אחד אחוז מן החמשים וגו' ונתתה אותם ללוים וגו'" ומסיים הכתוב [3] „ויעש משה ואלעזר הכהן כאשר צוה ה' את משה".

אח"כ מפרט הכתוב סכום המלקוח של כל מין ומין, סכום המחצית של כל מין ומין השייך לתופשי המלחמה, וחשבון המכס לה' ממנו, ומכל מין ומין בפרטיות, וכן סכום מחצית בנ"י מכל מין ומין, ומסיים ו„ממחצית בנ"י את האחוז אחד מן החמשים" — ואינו מפרט מספרם.

ולכאורה אינו מובן כלל:

למה מאריך הכתוב לפרט כל מספרים אלה — והרי דיו באמרו „ויעש משה ואלעזר הכהן כאשר צוה ה' את משה". — מאי נפק"מ לדעת מספר המלקוח בכלל, ושל כל מין ומין בפרט [4]? ואפילו אם נאמר שהתורה רוצה (מאיזה טעם שיהי') להודיע כל פרטי המאורע, הרי מספיק להודיע חשבון המלקוח, ומעצמו מובן מספר המחצית השייכת לתופשי המלחמה וכמה הוא אחד מחמש מאות, וכן מספר המחצית השנית [5]?

ולאידך: אם (מצד איזה טעם) יש צורך לכתוב ג"ז בפרטיות — למה לא פרט גם החשבון דאחד מן החמשים אשר ללוים?

ולהוסיף — כיון אשר קושיות אלו הן בלימוד פשוטו של מקרא, הרי הי' רש"י צריך לתרצן [6]. וכמדובר כמ"פ [7].

---

1) לא, כו־ל.
2) פרש"י שם, כז.
3) שם, לא.
4) וכמו שלא פרט הכתוב השבי כו' במלחמת סיחון ועוג, אף שפשוט שגם שם הי' שבי (וכמובן גם מזה שרק במלחמת הכנעני החרימו הכל (חוקת כא, ג)). ואף ששם אין זה נוגע לשום ציווי, הרי גם כאן אין נוגע כלל הודעת המספר בקרא — לענין הציווי.
5) וכקושיית הרמב"ן והאוה"ח.
ומה שתי' האוה"ח (ש„הוא לגלות שה־מכס הי' מלגיו כו'"), וכן תי' המהרש"ל (יריעות שלמה עה"פ) על הקושיא למה מפרט מחצית בנ"י („להודיע לנו שכבר מסר משה המחצית לכל העדה כו' והם הפרישו ללוים כו' וטובת הנאה הי' לה אבל לא שיקחו אנשי צבא כו' והטובה להם") — אין רש"י מרמזו כלל.
6) בנוגע להקושיא למה מפרש הכתוב גם סכום דמחצה השני' — פירשו המפרשים (ראה"ם, משכיל לדוד, דבק טוב ועוד) שזוהי כוונת רש"י במ"ש עה"פ (לא, מג) „ותהי מחצת העדה — כך וכך", לבאר שאין כוונת הכתוב לפרש סכום המחצה, כי"א שהוא כעין מאמר המוסגר שמחצית העדה — שהיא היתה כך וכך — לקח משה ממנו א' מחמישים כו'.
— אבל גם זה צריך ביאור כי: מאמר־המוסגר הזה מיותר לגמרי (וראה לקמן הערה 19).
7) ראה לקו"ש ח"י ע' 13 ובהנסמן שם הערה 1.

כי דרכו של רש"י בפירושו עה"ת, לבאר כל דבר הקשה בלימוד פשוטן של כתובים. ומכיון שאין רש"י מתרץ קושיות הנ"ל, הרי מזה הוכחה שבלי־מוד הכתובים ע"פ פשש"מ אין מקום לקושיות אלו.

הרמב"ן מתרץ[8]: "הוצרך הכתוב לפרט הזה שיזכיר כמה המחצה וכמה המכס להודיע כי מן היום שלקחו ה־מלקוח הזה עד שמנו אותו וחצו אותו והפרישו ממנו המכס ונתנוהו לאלעזר הכהן מכל המקנה הגדול הזה לא מת אף אחד וזה נס, וכן במחצית העדה ללוים".

אבל [מלבד שעדיין קשה למה לא פירט הכתוב המכס השייך ללוים, הרי] גם ע"פ פשש"מ[9] "לא עביד קודב"ה ניסא למגנא"[10] — ולמה עשה הקב"ה נס זה? ואם בשביל שלא יחסר ממון ישראל — לא מצינו עשיית נס בשביל זה, וכמה דרכים למקום שלא יחסר ממון ישראל.

ב. הביאור בזה:

אם הי' כתוב בתורה רק ציווי הקב"ה ולאח"ז "ויעש משה וגו'" ותו לא — מקום לשאלה גדולה ודוקא ע"פ פשטות הענינים: ע"פ טבע, ב־שבי ומלקוח כו' באדם ובבהמה לא שכיח הוא כלל וכלל אשר המספר דכל מין ומין בפ"ע — יהי' מדוייק עד כדי כך שמחציתו של כל מין בפ"ע יחולק לקבוצות של חמשים ושל חמש מאות, בלי שיוותר עודף! ובלשון חז"ל[11] אי אפשר לצמצם[12]. ובמילא בנדו"ד, מכיון שהציווי הי' ליקח מכס אחוז אחד מחמשים מחלק בנ"י ואחד מחמש מאות מחלק אנשי הצבא, הי' צ"ל הוספה בהציווי מה לעשות בנוגע להעודף.

לכן מפרט הכתוב "ויהי המלקוח גו'" (כל המספרים בפרטיות) להודיע שהי' בנדו"ד דיוק נפלא בכל מספ־רים אלו דבכל מין בפ"ע הי' מספר מדויק[13], באופן שלקחו אחד אחוז מ־חמשים ואחד — מחמש מאות מה־מחצית ולא הי' עודף כלל[14].

אין לומר ע"ז נס היפך הטבע (כ־אברהם שלא נשרף בכבשן דאור כש־דים וכיו"ב), כי אין הטבע מכריח שלא יהיו המספרים מדויקים, אבל אין זה שכיח כלל וכלל[15].

---

8) וראה מלבי"ם עה"פ.

9) ראה לקו"ש ח"ה ע' 124 ואילך. ח"ו ע' 49.

10) ראה דרשת הר"ן דרוש ח' הקדמה הא'. וראה שבת נג, ב. ועוד.

11) ובמכש"כ וק"ו וכו' מהענין שב־חולין כח, ב. וש"נ.

12) להעיר מפרש"י נשא (ז, פה) למדך שהיו כלי המקדש מכוונים כו'.

13) ולהעיר שגם במנין בנ"י הי' בכל פעם בכל שבט מספר המתחלק לחמשים (במדבר א, כ־מג. שם ג, כב־לד. פינחס כו, ה־נ). ולכאו' גם זה לא שכיח כלל וכלל. וצ"ע הטעם על זה. ואי משום שרי חמישים — הרי יש גם שרי עשרות ושרי מאות. ולהעיר מחמשים איש רצים לפניו (ש"ב טו, א. ועד"ז מ"ב א, ט. ועוד) — המורה על החשיבות בקבוצה כזו.

14) עפ"ז יומתק דיוק לשון הציווי "אחד נפש מחמש המאות", "אחד אחוז מן החמ־שים" (לא, כח. ל) — בה"א הידיעה, כי מעיקרא בהציווי רמז שישנו רק מספר שלם של חמש מאות.

15) ע"ד והאלקים אנה לידו (משפטים כא, יג).

ג. אבל עדיין אינו מובן כל צרכו, דלכאו' סוף־סוף הוי מילתא דלא שכיחא כלל וכלל, ולמה קרה כן בנדו"ד?

והביאור בזה — בל' הכתוב:

לאחרי הציווי "והרמת מכס לה' מאת אנשי המלחמה גו' א' נפש מחמש המאות גו'" חוזר הכתוב ואומר "ממחציתם תקחו ונתתה גו'". מזה שהכתוב מדגיש "ממחציתם תקחו" — שלכאו' תיבות אלו מיותרות הן — מוכח שרצה הקב"ה[14] שה"תקוא" דאחד מחמשים או דחמש מאות — יהי' מכל המחצית — ובאם הי' עודף — הרי מאותו עודף לא הייתה כל קיחה[15]!

ד. אבל עדיין אינו מובן: הקב"ה צוה לחצות את המלקוח, ז.א. שצ"ל ב' חלקים שווים; ולכאורה, מכיון שהמלקוח הי' במספר גדול כמפורש בקרא, בודאי עבר משך זמן רב משהתחילו למנות ועד שגמרו המנין. ולאחרי זה — כמפורש בקרא — חצו את המלקוח ולאחרי זה — הרימו ה' מכס מן האדם גו' — וכרגיל אצ"פ שבמשך כל זמן זה לא מת אף אחד מכל האדם והבהמה — ממספר עצום של שמונה מאות וארבעים אלף! ואם הי' מת אפילו רק אחד — אין החצאין שווין, יש עודף שלא נלקח ממנו מכס וכו'.

לכן מפרט הכתוב מספר מחצית בנ"י, להודיע שסכום חצי הב' הי' בדיוק כסכום חצי הא', כי נעשה עוד ענין נפלא בלתי רגיל כלל וכלל, שלא מת אף אחד מכל האדם והבהמה — וגם בזה, כנ"ל, אין זה היפך הטבע ממש, וטעם הדבר בכדי שבנ"י יוכלו לקיים ציווי הקב"ה, שלזה צ"ל מחצית בני ישראל בשוה[16] למחצית אנשי הצבא[16] ושלא יהי' עודף.

לאחרי שסיפר הכתוב כל הנ"ל אין צורך לפרט האחד אחוז מחמשים (וכנ"ל, שהוא מובן מעצמו), ומודיע רק בכללות — "ויקח משה ממחצית בנ"י את האחוז אחד מן החמשים וגו'".

---

14) ועפ"ז יובן מה שנוגע לכאן להזכיר "האנשים הצובאים" [ומ"ש רש"י שם "וממחצית בנ"י אשר חצה משה — לעזה והוציאה להם מן האנשים הצובאים", הרי אין כוונתו לפרש הטעם למה נזכרו כאן, אלא לפרש פירוש התיבות — מחצית העדה שהוציא מן האנשים הצובאים (ראה מפרשים שם)].

כי זהו כעין הקדמה להפירוש שלאח"כ: מכיון שהי' צ"ל "אשר חצה משה מן האנשים הצובאים" שבזה מודגש שחלק בנ"י הי' צ"ל חצי (בשוה) מן החלק של האנשים הצובאים, לכן (מפרט אח"כ) "ותהי מחצת העדה גו'", וכבפנים.

15) וצ"ע מ"ל דכוונת רש"י בפירושו "ותהי מחצית העדה — כך וכך" (ראה לעיל הערה 6), שאין כוונת הכתוב לספר סכום המחצה באופן של מאמר המוסגר (כמ' המפרשים — הובא בהערה הנ"ל), כ"א להגיד הסכום, ש"כך וכך" הי', כי בלא"ה לא היינו יודעים אותו (וכנ"ל ש"מסתבר שמתו כו"כ).

---

16) ופשוט שאין מקום לשאלה בזה מאי טעמא — כמו שאין מקום לשאלה למה אחד מחמישים דוקא וכו'.

17) להעיר מל"ת להאריז"ל כאן דב' מחצית בנ"י הי' המנין והרמת המכס (דלא כבאנשי הצבא, כ"א) "צריך למנות א' לא' עד שמגיע לנ"ש כיון שנאמר "אחד אחוז מן החמשים". וא"כ — באם הי' עודף לא שייך בו (גמר ה)מנין.

ה. ע"ד ההלכה יש לתרץ החילוק הנ"ל (שהכתוב מפרט מספר המכס של החצי השייך לתופשי המלחמה ולא ה־שייך לבנ"י):

שיטת הבה"ג היא[20], שהחיוב ליטול המכס וכו' משלל מדין הוא במנין המצות. והרמב"ם[21] חולק עליו, ול־דעתו, כיון שאינה מצוה הנוהגת לדו־רות אינה נמנית במנין המצות. ה־רמב"ן בהשגותיו מתרץ שיטת הבה"ג, ומפרש כי הבה"ג ס"ל שתרומת מדין היא מצוה הנוהגת לדורות. ומקשה ע"ז בזוהר הרקיע[22], דהרי מפורש בגמ'[23] שתרומת מדין "אינה נוהגת לדורות". ומתרץ הנוב"י[24] שרק התרומה מחלק בנ"י אינה נוהגת לדורות (כי לדורות — אין נותנים חלק מן השבי והמלקוח להעם היושב בבית), משא"כ התרומה ממחצית תופשי המלחמה נוהגת לדו־רות (לדעת הבה"ג וכו'), עיי"ש ב־ארוכה.

עפ"ז יש לבאר אריכות הכתוב בהתרומה שלקחו מחלק יוצאי הצבא — כי זה נוגע לדורות, משא"כ ה־תרומה שלקחו ממחצית בנ"י, מכיון שאינה נוהגת לדורות, מקצר בה[25].

ו. ההוראה מענין הנ"ל (ע"פ פשוטו של מקרא):

עד כמה גדולה חביבות קיום ה־מצוות ע"י בנ"י — שכו"כ ענינים דלא שכיחי כלל וכלל — קרו ונעשו ובלבד שבנ"י יקיימו מצוה בשלימותה! ולא רק בעת קיום המצוה מסבב הקב"ה שלא יהיו בלבולים ומניעות, אלא גם לפני בוא הזמן לקיום המצוה בפועל, מסבב סיבות וכו' — בכדי שלאחרי זמן רב — יהי' קיום מצוה בשלימותה. וכבנידון דידן, שהאדם והבהמה של מדין הי' כאו"א מהם במספר מדויק, במשך זמן רב לא מת אף אחד אדם והבהמה וכו'.

והרי מובן שבכדי שבעת מלחמת בנ"י במדין יהי' האדם והבהמה של מדין במספר מדויק של אלפים — צ"ל המשא ומתן של אנשי מדין, גידול מקניהם וכו' זמן רב לפנ"ז באופן המתאים לזה! בסגנון אחר: זמן ארוך לפני המלחמה סיבב הקב"ה כו"כ סיבות שיעסקו אנשי מדין במו"מ ויגדלו בהמותיהם באופן כזה, שבבוא הזמן, שיצטרכו בנ"י לקיים מצות ה', בשבי ומלקוח מדין יוכלו לקיימה ב־שלימותה!

ומזה ההוראה לכאו"א: אין להתרשם מכל בלבול ומניעה ועיכוב, ואם לפע־מים נדמה כאילו אין ביכולת לקיים מצוה כו', אל יחוש, אלא נכון יהי' לבו בטוח שהקב"ה סיבב ויסבב סיבות ועד שיוכל לקיים המצות בשלימותן.

(משיחת ש"פ מטו"מ, תשל"ב)

---

20) הובא בסהמ"צ להרמב"ם שרש ג.
21) שם.
22) הובא במג"א וקנאת סופרים על ספהמ"צ שם.
23) מנחות עז, ב.
24) מהדו"ת יו"ד סוף סר"א.
25) וראה צפע"נ עה"פ עוד תי' ע"ד ההלכה.

נחמה אמיתית בראיית בית־המקדש

הגאולה יכולה לבוא תיכף ומיד ממש

על־פי הלכה - שצריכה להיאמר בלשון צחה וברורה - הרי כש"המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה", זוכים ורואים (על־ידו ובזכותו) **גם כל ישראל** . . ואם־כן, יש לדייק ולומר (לא רק בלשון יחיד, אלא) **בלשון רבים**, "זוכים ורואים בשמחתה".

נחמה - על־פי ההלכה - צריכה **להיות בפועל ממש**, היינו, לא רק בתורה, **אלא בעולם כפשוטו**, שהרי התורה "לא בשמים היא", שלא ניתנה למלאכים למעלה, וגם לא לנשמות כפי שהן למעלה, כי־אם לנשמות שהתלבשו בגוף גשמי, ובמילא, ראיית הנחמה פירושה - שרואים **את בית־המקדש הגשמי** שמקריבים בו **קרבנות בפועל ממש**, לא רק ברוחניות, על־ידי התפילה, "תפילות כנגד תמידין תקנום", אלא הקרבת התמידין כפשוטם.

ולהעיר, שמכיוון שמשיח צדקנו יכול לבוא תיכף ומיד ממש, ותיכף ומיד יורד בית־המקדש השלישי שכבר בנוי ומשוכלל - הרי יכולים עוד להספיק ולהקריב קרבן תמיד של בין **הערביים דיום זה**, ועל־אחת־כמה־וכמה בנוגע להדלקת המנורה - ש"אין מחנכין את המנורה אלא בהדלקת שבעה **נרותיה בין הערביים**" דווקא.

בכלל, כשיהודים שומעים דיבורים כאלה - שיש אפשרות שביום זה יקריבו תמיד של בין הערביים בבית־המקדש השלישי - **אזי נבהלים...**

אבל התורה - לא נבהלת! על־פי תורה - הרי בית־המקדש השלישי "בנוי ומשוכלל ייגלה ויבוא מן השמים", ואז "אהרן ובניו ומשה עמהם" (שיורו פרטי הדינים כו') - מבלי שיצטרכו להמתין ל"הזאה שלישי ושביעי" - ותיכף ומיד מקריבין קרבנות.

(מתוך ראשי־דברים יום ה' כ"ג שבט תשמ"ח - 'תורת מנחם - מנחם ציון' עמ' 122־123)

מצד 'העליון' כבר זכו לגאולה

מעלתו של בית המקדש העתיד, "מקדש אד' כוננו ידיך" . . נאמרה כבר בשירת הים, בנוגע לבניין בית המקדש שהיו צריכים לבנות בכניסה לארץ **תיכף ומיד**, כמאמר רז"ל "אילו זכו ישראל, כיוון שעלו פרסות רגליהם מן הים היו נכנסים לארץ", ואז היתה הכניסה לארץ (על־ידי משה) באופן של גאולה נצחית שאין אחריה גלות, ובניין בית המקדש נצחי (שאין אחריו חורבן).

ויש לומר, שכיוון שכל עניני התורה הם אמיתיים ונצחיים, כולל גם העניינים שהובאו בתור קא־סלקא־דעתך, כבנדון־דידן "אילו זכו כו'" - ישנו גם עתה (לאחרי החורבן והגלות) עניין הגאולה הנצחית ובית המקדש נצחי באופן של **חוזק ותוקף**, אלא שהחוזק והתוקף שלהם הוא מצד **העליון** בלבד, ולכן בעולמו של התחתון (יכול להיות ו)ישנו מצב של **חורבן וגלות**.

ומאידך, לא מספיק החוזק והתוקף בגאולה ובניין בית המקדש מצד **התחתון** בלבד, שמכיוון שהתחתון הוא מדוד ומוגבל, הרי החוזק והתוקף שבו הוא במדידה והגבלה, ולא באופן נצחי.

ולכן יש צורך בחיבור ב' **המעלות** - חוזק ותוקף הגאולה ובניין בית המקדש מצד העליון ומצד התחתון גם יחד, שאז נעשית גאולה נצחית ובית המקדש נצחי.

(שבת פרשת מטות מסעי תנש"א. התוועדויות תנש"א חלק ד עמ' 71־72)

"משה קיבל תורה מסיני"

משה קיבל תורה מסיני (פרק א, משנה א)

אף־על־פי שהתורה ניתנה לכל שישים ריבוא בני־ישראל, מכל מקום, "משה קיבל תורה מסיני" באופן ש"אתה (משה) מחיצה לעצמך", היינו שישנו עניין של הבדלה בין משה רבינו לכל בני־ישראל, מכיוון שמשה רבינו צריך למסור את דבר ה' כמו שהוא, מבלי להתחשב איך יתקבלו הדברים אצל השומעים.

וזהו גם שבמעמד הר סיני היו מסתכלים למזרח ושומעין את הדיבור יוצא "אנוכי גו'", וכן לארבע רוחות ולמעלה ולמטה, היינו, שמכל הצדדים היה אך ורק גילוי אלוקות כמו שהוא לאמיתתו.

ובהתאם לכך צריכה להיות גם הנהגתם של רבנים ומורי הוראה - לומר את האמת של התורה כמו שהיא, ללא פשרות, ולא לנסות להתאים את התורה לפי רוחם של הבעלי־בתים שומעי לקחם, בגלל שחוששים שאם לא יהיו הדברים לפי רוחם, לא יקבלו את הדברים.

וכאמור, שאצל כל בני־ישראל צריכה להיות ההנהגה על־פי מאמר המשנה "הוי מתלמידיו של אהרון . אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", "שאף הרחוקים מתורת ה' ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה, וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה'", ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות רבנים ומורי־הוראה, שתפקידם לקרב את בני־ישראל לאביהם שבשמים.

(שיחת יום ב' חג השבועות ה'תשי"ז. תורת מנחם כרך כ עמ' 63)

ידוע ומבואר בספרים בדקדוק הלשון בכמה מקומות שקבלת התורה היתה "מסיני" - "משה קיבל תורה מסיני", "הלכה למשה מסיני" - שלכאורה הווי ליה למימר "הלכה למשה ממתן־תורה", "משה קיבל תורה מהקב"ה" וכיוצא בזה, ומה נוגע כאן הענין ד"סיני"? - ומבואר בזה, שקבלת התורה אצל משה היתה על־ידי זה שלמד מאופן ההנהגה ד"סיני":

הטעם שהר סיני זכה שעליו ניתנה תורה, הוא - לא מפני היותו גבוה מכל ההרים, אלא אדרבה - להיותו "מכיך מכל טוריא".

ועניין זה שהר סיני היה נמוך מכל ההרים, אינו מפני שמצד עצמו לא היו בו מעלות שבשבילן יהיה גבוה - שהרי איתא במדרש "וסיני מהיכן בא . . מהר המוריה נתלש כחלה מעיסה, ממקום שנעקד יצחק אבינו", מהמקום שבו ייבנה בית־המקדש ושבו היתה המסירות־נפש של אברהם ויצחק; ואף־על־פי־כן נשאר הר־סיני בתנועה של עניוות "מכל טוריא", מהר תבור והר כרמל כו' שנקראו "הרים גבנונים", ובזכות עניוות זו זכה שעליו ניתנה תורה.

ועל־דרך־זה בנוגע למשה רבינו - שלמרות כל מעלותיו, שהיה משבט לוי, ובשעה שקיבל את הנבואה בפעם הראשונה היה ראוי להיות כהן גדול, שהוא "קודש הקדשים" מכל ישראל - היה עניו, ולא עניו סתם, אלא "עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". היינו, שבכל מקום שבו ישנו אדם מישראל, מזמן משה ועד הדורות האחרונים, "עד היום האחרון", עומד משה בתנועה של ענוה ושפלות ("אַראָפגעפאַלנקייט") לגביו! ובזכות הנהגה זו - שלמד משה רבינו "מסיני" - קיבל את התורה.

ולכן מי הוא ה'תלמיד ותיק' ש'עתיד לחדש' - מי שיזכור שהתורה ניתנה "למשה מסיני", עם כל העניינים שהיו שם: הביטול של הקדמת נעשה לנשמע, והעניין ש"מכיך מכל טוריא".

(שיחת ליל ג' חול המועד סוכות, ה'תשט"ז. תורת מנחם כרך טו עמ' 96)

רשימות חוברת נג

(מדות פ"ג מ"ז) ש"ת ב' ניסן, ביהכ"נ. פאריז.

א. איתא במשנה **"פתחו של אולם כו'"**.

ולבאר פרטי הענינים שבמשנה זו בעבודת האדם — יש להקדים:

המשכן וביהמ"ק נחלקים לג' חלקים:

א) **חצר** (ודוגמתו במקדש העזרה[1]) — שבו **מותר גם לישראל** להכנס[2].

ב) **היכל** — שהכניסה אליו מותרת **רק לכהנים**[3] (**וגם בין המזבח והאולם דינו כן** (שהכניסה רק לכהנים)[4] — **עיין בזה רשימת מנורה**[5]).

ג) **וקדש הקדשים** — שהכניסה אליו מותרת **רק לכהן גדול** (ביוהכ"פ)[6].

ב. והנה, ג' חלקים הנ"ל שבמשכן וביהמ"ק — ישנם גם **בעבודה בכאו"א** מישראל:

א) **"חצר"**, שבו הכיור וכנו לקידוש ידים ורגלים — **היינו בכניסתו מעניני חוץ**, הנה **תחלה לראש צ"ל רחוץ ידיו ורגליו** מהלכלוך שנדבק בו בהיותו בחוץ, **כי המתאבק עם מנול כו'**[7].

ועיקר ענין העזרה (חצר) — שבה מזבח החיצון שעליו מקריבים הקרבנות, שבזה נכלל **שחיטה וזריקה והקטרת החלב**, וענינם בעבודה: **שחיטה, היינו הוצאת החמימות — דם — מעניני עוה"ז** (**שההתעסקות בהם צ"ל בלא לב ולבב**[8]), **וזריקתו לה'**, **וכן** הקטרת **החלב — תענוג**[9] — לה'.

---

1) ראה רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א ה"ה: "כל המוקף במחיצה זו שהיא כעין חצר אוהל מועד הוא הנקרא עזרה".

2) ראה שם פ"ז הי"ט: "עזרת הכהנים (ועאכו"כ עזרת נשים ועזרת ישראל) .. ישראל נכנסין לשם .. בשעת צרכיהם לסמיכה ולכפרה ולשחיטה ולתנופה".

3) ראה שם הכ"א: "ההיכל .. אין נכנס לשם אלא (כהן) רחוץ ידים ורגלים".

4) ראה אנציק' תלמודית ערך בין האולם למזבח (ע' קיד). וש"נ.

5) "הדלקת הנרות, צ"ט, פאריז" — י"ל בעזה"י בפ"ע.

6) ראה רמב"ם שם הכ"ב: "בית קדש הקדשים .. אין נכנס לשם אלא כהן גדול ביוה"כ בשעת העבודה".

7) ראה תניא ספכ"ח.

8) ע"פ לשון הכתוב דה"א יב, לג. וכפי' ויק"ר פכ"ה, ב. הובא בפרש"י שם (הערת רבינו בסה"מ תש"ט ע' 222).

9) ראה גיטין נו, ב. לקו"ש ח"ג ע' 941. ע' 950. ועוד.

רשימות חוברת נג

ב) **ענין ההיכל** — שבו מזבח הפנימי שעליו מקטירים **קטרת, מנורה ושלחן** — קאי על **תפלה ותלמוד תורה**[10].

ג) **וקדש הקדשים** — שבו היתה תכלית השלימות דעבודת **הקטרת** ביוהכ"פ[11], **ובו נמצא הארון** — קאי על **מס"נ דתפלה ופנימיות התורה**[12].

10) ראה תו"א ויקהל פח, ג־ד (מנורה — תורה). אוה"ת ויקהל ע' ב'רא (קטורת — תפלה).
11) ראה סה"מ מלוקט ח"א ע' רנב. וש"נ.
12) ראה סה"מ תרצ"ט ע' 221 (ארון — פנימיות התורה).

לעילוי נשמת
הרה"ח הרה"ת עוסק בצ"צ כו' ר' **שמואל** ע"ה

בהרה"ח ר' **חיים הלל** ע"ה
נפטר י"ב מרחשון, ה'תשע"ה

זוגתו מרת **בתי'** ע"ה
בת הרה"ח שד"ר ר' **בן ציון** ע"ה

נפטרה טו"ב מרחשון, ה'תשע"ב
אַזימאָוו

שלוחי כ"ק אדמו"ר כיובל שנה במדינת צרפת

ת' נ' צ 'ב' ה'

נדפס ע"י משפחתם שיחיו
לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות